

Muştu

Müslüman Arnavutluk'un Haftalık Bülteni

www.muslumanarnavutluk.com

1 Ağustos 2008 Cuma - Sayı : 14

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Sizleri, Müslüman Arnavutluk'un haftalık bülteni Muştu'nun ondördüncü sayısı ile selamlıyoruz.

Balkan Müslümanlarının geçmişten geleceğe akan macerasını objektif bir şekilde resmederek, İslam'ın bu coğrafyayı ve bu insanları yeniden 'Allah'ın boyası' ile boyamasını isteyen, bunun için gayret sarf eden Müslüman Arnavutluk ve onun haftalık sesi Muştu okuyucularından ilgi görmekle birlikte bazı menfi yaklaşımlarla da karşılaşmıyor değil. Üzülerek söylemek zorundayız ki, Balkan kökenli kimi grupların Muştu'ya yönelik bir sansür mekanizması işlettiklerinin farkındayız. Muştu ekibinin temel prensibi "Hayırlarda yarışmak"tır. Hayrı yaymak, her güzeli müjdelemek; her kötüyü ve batılı mahkum etmek. Allah'ın, vahdete yönelik hiçbir ciddi ve samimi çabayı semeresiz bırakmayacağı inancındayız ve bu inanç doğrultusunda hareketle vaktin bize müjdeleyeceği hayır ve bereketleri umut etmekteyiz.

Geçtiğimiz salıyı çarşambaya bağlayan gece, malum olduğu üzere, Mirac Gecesi idi. Mirac Gecesi'nin tüm İslam alemine ve okurlarımıza ilahi lütuflar bağışlanan bir geceye dönüşmüş olmasını temenni ediyor, Mirac'ın kalbinde yer alan "İnsan türü efendisi, af denizi incisi" Rasülü Ekrem efendimize sonsuz salat ü selamlar gönderiyoruz.

Rasullerin ve nebilerin bir safta bulunduğu o Kudüs'ün yakın zamanda özgürlüğüne kavuşması için Rabbimize yöneliyoruz.

O, her şeyi hakkıyla takdir edendir...

Bültenimiz Olsi Jazexhi tarafından hazırlanan ve Tekirdağ'da düzenlenen Balkan Kongresi'nde sunulan 'Türklerden Arnavutlara' isimli çalışmanın ikinci bölümü ile başlıyor.

Üsküp Müslümanları hakkındaki tez çalışmasının ise yedinci bölümünü sunuyoruz, bu hafta.

Esra Özbeçetek tercüme edilen, Salih el-Münacid'in Yanlışın Düzeltiminde Nebevi Yöntemler isimli çalışması da devam eden yazılar arasında üçüncü bölümü ile yer alıyor.

Çameria bölümünde Olsi Jazexhi tarafından İngiliz arşivlerinden gün ışığına çıkarılan 1914 tarihli bir belgeyi, bir gazete ilanını, yayımlıyoruz. İlanın ilgi çekici bir yönü Latin alfabesi ile ancak Türkçe olarak kaleme alınmış olması. Kullanılan alfabenin bugün kullanılan Arnavut alfabesine temel teşkil eden alfabe olduğu anlaşılıyor.

Bültenimiz 1919 yılında Kruja'da yaşayan bir Arnavut'un fotoğrafı ve Mirac Gecesi tebrigi ile son buluyor. Fotoğrafta yer alan Arnavut – Toptani sülalesinden olma ihtimali varışlemeli gömleği ve yeleği ile insanda bir 'geçmiş zaman olur ki' hissi uyandırıyor.

Hepinize hayırlar dilerken gerek bülten çalışmamıza ve gerekse www.muslumanarnavutluk.com sitesine yönelik müspet – menfi görüşlerinizi mustu@muslumanarnavutluk.com elektronik posta adresine gönderebileceğinizi hatırlatmak istiyoruz.

Selam ile...

TÜRKLERDEN ARNAVUTLARA

Olsi Jazexhi

İngilizce'den tercüme eden: Ahmet Kaldırım

2. Bölüm

Her ne kadar Mitko'nun Arnavutları Rumlara çevirme hususundaki modernist arzusu içten görünse de, topladığı şarkılardan onun zamanında Müslüman Arnavutların kendilerini asla Rum olarak kabul etmediklerini ve nadiren Arnavut olarak kabul ettiklerini tespit etmekteyiz. Pek çok durumda kendilerini kendi dini kimlikleriyle "Türkler" veya "Gavurlar" veya Gheng ve Tosk olarak dini farklarıyla kategorize etmekteydiler. Müslümanların Hıristiyanlara karşı savaştığı Himara'nın şarkılarındaki çelişkide *"turq dhe të kërshterëtë / të gjithë të parëtë"* (Türkler ve Hıristiyanlar/tamamı lider) diye okumaktayız.¹ Aynı şey Himaritelere karşı Ali Paşanın muharebelerinden bahseden *"Nga Nivica Koçodhutë/ Q'është i pari ndë vulë/ qe pa të s'bënetë punë / as ndë turq as ndë kahurë"* (Nivica'dan geldi Koçodhu / Bu mühür atmada ilkti / onsuz hiç kimse çalışamaz / o Türk veya Gavur ol) diyen şarkıdan da anlaşılabilir.²

Thimi Mitko'nun Korça'daki büstü

Bu şarkılardaki ilginç olan "Arnavut" kelimesinin neredeyse her durumda Müslümanlara karşı savaşan Hıristiyanları tanımlamada kullanılmasıdır; tek istisna "Arnavutların" hep birlikte Osmanlı Devletine karşı savaştıkları zamandır.³ Biz *Bleta Shqiptare*'den Arnavutların kendilerini "Türkler ve Gavurlar", "Gheng ve Tosk", "Arapë (Araplar)", Raja, Halldup, Mirditorë, Lap, Shkodranë vs... olarak sınıflandırdıklarını anlamaktayız. Fakat en ilginç olanı Mitko'nun kuzey Arnavutluk'tan aldığı şarkılarda "Arnavut" kelimesinin hiç olmamasıdır. Bu bölgenin şarkılarında Arnavut konuşmacılar kendilerini rasgele "Türkler" veya "Gavurlar" olarak sınıflandırır. Örneğin insanlar, bir Tiran şarkısında, köprü'nün patronu Ali Beşri'ye şöyle söylerler:

*Ali Beshiri prej Tirane /
Tiran'dan Ali Beşri
na shpëtoi shpyrtë, shpëtoi xhanë /
canımızı kurtardı ruhumuzu
kurtardı
Ti moj urë, e mjera urë /
Hey sen köprü sen zavallı
köprü
që mban këlqere, mban gurë /
taşlardan ve kireçten
yapılmış
shkojnë turq, shkojnë kahurë /
üzerinden Türkler ve
Gavurlar geçen sen
të sosurë s'kanë kurrë /
ve adımlarına durmadan
devam edecek.*

Bir başka şürde Müslümanların kendilerini Türkler olarak ifade ettiklerini okumaktayız:

*'Çohij turq, haj ne xhami/
Türkler uyanın, Camiye gidelim*

¹ Mitko, *Bleta Shqiptare*, S. 114
² A.g.e. 124

³ shembull Kenga e Ibrahim Pashe Misirlit.
Fq. 156

*na ka ardh nji hoxh'i ri.*⁴
Yeni İmam görülecek şekilde ulaştı

Müslümanlardan Türkler olarak bahseden Arnavut tanımlama Hafız Paşa'nın şehri kuşatmasını hatırlatan İşkodra'dan gelen şarkılardan biri okunabilir. Burada şunları okuruz:

Gjithë thërrasim 'ja Mahbub'
Hepimiz sizi "Ey Sevilenler"
diye çağırırız
Jena turq, e faj stë kena
Biz Türkleriz ve pişmanlık
duymuyoruz
Sulltan Mahmut banu vakuf
Sultan Mahmut barınak
oldu
*gjithë robt' e Zotit jena.*⁵
Hepimiz Allah'ın insanları
olduğumuzdan

Mitko'nun şarkıları üzerinde çalışmış olan Kemal Haxhihasani, "Arnavutluk", "Arnavut" kelimelerinin "halldup" kendisi tarafından milliyetçi cazibeyi arttırmak için eklendiği fikrindeydi.⁶

Bununla birlikte Arnavut Müslümanlar kendilerini Arnavutçuluğun devlet politikası olduğu ve kanunların Osmanlıyı ve Doğu Ortodoks kanunlarını Arnavutluk'ta zayıflatmak için sunulduğu 1933'de Arnavutluk'ta basılan Kasem Taipi'nin koleksiyonlarında da "Türk" olarak adlandırmaktadırlar. Yine Taipi tarafından kaydedilen şarkılarda, Arnavutların hala kendilerini "Türkler" ve "Gavurlar" olarak tanımladıklarını okumaktayız. "Arnavut" tanımlayıcı etiketi Taipi'nin koleksiyonunda sadece 1878 sonrası Prizen Ligi zamanında görülmektedir. Fakat burada Arnavutlar

kendilerini *Turk safi* – "Gerçek Türk" olarak adlandırmaktadırlar:

Elif – E na u fillue /
Elif – Ve onun nasıl
başladığıdır
në kambë u çue Shqiptarija /...
Arnavutçukuk
uyandı...
Sin – Se kenkan safi Turq /
Sin – Fakat onlar gerçek
Türkler
*vendin kaurrit nuk ja lëshojnë.*⁷
Onlar baba topraklarını asla
Gavurlara terk etmezler

Arnavut tanımı, Müslümanlar - Türk olarak Xhaferr Belegu'nun Prizen Ligi tarihi hususunda yazdığı kitabında bulunabilir. Mehmet Ali Maxhari ile ilgili şiirlerde - bir Macar İslam'a girer - kendilerini Türk olarak gören Kosovalılar Macar paşayı Türklerle değil de Sırp kralı ve Katolik Piskopos ile aynı birlikte kabul ettiler:

More pash pasha i Maxharit /
Ey sen Macar paşa!
Nuk i jam i mbretit, jam i kralit /
Ben Kral değilim fakat Sırp Kralına
aitim
Fjal i coj patër Marianit
Piskopos Marian'a bir söz
gönderdim
...
Morë hoxhë façezi
Ey sen rezil hoca
Pa ferman si del në ushtri
Fermansız savaşa nasıl
gidebilirsin
Hem imam hem plak haxhi
Ve sen imam ve yaşlı hoca olduğun
iddiasındasın
Besa Mria s'bahet turki
Fakat Mari (Hristiyan) Türk
olamaz

⁴ Qemal Haxhihasani, *Thimi Mitko*, Tirane 1981, s. 336

⁵ Mitko, 218

⁶ cituar sipas Jane C. Sugarman (1999), *Memleketi Hayal etme: Şiirler, Şarkılar, ve Arnavut Milliyetçiliği Konuşmaları*, Ethnomuzikoloji, fq. 425

⁷ Kasem Taipi. Zana Popullore (Kange Popullore), cilt I, Shkoder, 1933, fq. 112 – 113

*Nuk bahet Mria turki.*⁸
Mari Türk olamaz
(Müslüman)

Aynı şey Taipi'nin İşkodra'dan derlediği ve bu savaşa adanmış şarkılarda da görülebilir. Burada yine "Türkler" ve "Gavurları" okuruz. İlginç bir şekilde onlarca yıl sonra İşkodra "Türkler" ve "Hristiyanlar" olarak tanımlanmaktadırlar. Gjergj Fishta'nın 1908 Osmanlı anayasası ilanına adadığı şiirinde şunları okumaktayız:

Rreh burija e trumpeta
Trampet ve boru
çalıyor
Turk e kështenë në kambë janë çue
Türkler ve
Hristiyanların hepsi uyanık
Padishahit ju rritët jeta
Sultanımızın şanı
yücelsin
*Sot mbretnin e paska pshtue...*⁹
Bu gün onun krallığı
kurtuldu!

Kasem Taipi'nin koleksiyonundan Arnavutların kendilerini *Kanga e Luftës së Junanit 'da* (Janina Savaşının şarkısı) bile kendilerini "Türkler" olarak adlandırdıklarını okumaktayız. Her ne kadar 1897'deki Janina savunması Tiran, Gani, Toptani *bey'i* tarafından yönetildiyse de, o ve savaşçıları "Türkler" olarak etiketlenmektedirler:

Iptida u nis nizaja /
En azından bir komut verilmişti
urumi mrrini në Gjirit /
Ordu Crete'ye vardı
Sebep ban Bari – telqaja /
Sebep Bari - telqaja idi
për me dalë Turqinija në dritë
Türklük için galip gelme
*zamanı gelmişti*¹⁰

⁸ Xhafer Belegu, Lidhja e Prizrenit e veprimet e saje, 1878 – 1881, Tirane 1939, 44

⁹ A.g.e. 204 – 205

¹⁰ Taipi 137

Bununla birlikte, benzer biçimde, Gani Toptani'nin 1902'de bir Osmanlı görevlisi tarafından öldürülmesine adanan bir şarkıda "Türklüğün" "Arnavutluk" ile yer değiştirdiğini görmekteyiz. Esat Toptani suikastına adanan *Xhiut i Fajës* şarkısında şunları okumaktayız:

Xhiji i Fajës nji Kruetanë /
Faya'nın Ziya'sı,
Kruja adamı
Shqiptaris ja la nji namë
Arnavutluk için şan
aldık
Xhija i Fajës zog petriti
Faya'nın Ziya'sı
doğanın oğlu
Esad Pasha e porositi...
Esad Paşa ona bir
görev verdi
Xhija i Fajës nji Kruetanë
Faya'nın Ziya'sı,
Kruja adamı
*në Stamboll na ka lanë namë.*¹¹
İstanbul'da şan aldı

Gani Toptani'ye adanan şarkıda yer alan kimlik değişimi en iyi, Tiranlı olan ve bu şehirdeki değişime şahitlik yapan Hafız İbrahim Dalliu'nun hatıralarında açıklanmaktadır. Dalliu 1895 yılında "bir grup Genç Türk ve Arnavutluk muhacir gazetesinin Tirana gelmeye başlamasıyla" Tiranlıların kendileri hakkındaki fikirlerinin değişmeye başladığını anlatır. Gani Toptani'nin öldürülmesi Tiran elitlerinin onların daha fazla "Türkler" olmayacakları fakat "Arnavutlar" olacakları yolunda Arnavut Müslümanları ikna etmeye çalışan, bu yönde propaganda yapan Genç Türkler ve Arnavut muhacirleri gazeteleriyle temasa geçmesinden yedi yıl sonra gerçekleşmiştir. *Xhiut i Fajës* şarkısı, *Turqëri*'den *Shqiptari*'ye Arnavut zihnindeki bu geçişi anlatır şekilde İstanbul'daki suikasttan on yıl sonra

¹¹ A.g.e. 174

düzenlemiştir. Türklükten Arnavut Milliyetçiliğine konsept değişimi, imparatorluğun bir tarafından diğer tarafına sıçrayan Osmanizmin emperyal tahayyülüne yerel kimliklerle meydan okuduğu zaman ve koşullarda oluştu. "Türk" olma fikri Arnavutça konuşanlara cami ortamı, Osmanlı idaresi, devlet okulları ve nihai olarak resmi dil: Osmanlı Türkçe'si yoluyla iletildi. Fakat Arnavutluk konseptiyle yer değiştirmesi Benedict Anderson'un "ulusların nasıl oluştuğu ve tahayyül edildiği yolunda çok önemli nesnel bir fikir olarak insanları antik olduğu yolunda ikna etmek için uzun sürmesi önemli olan yerel konuşma dilini güçlendiren basılı kapitalizmin gücüyle" ifadesiyle yerleştirdiği şekilde yapıldı.¹²

Dalliu kendi hatıralarında 1908'e kadar Tiran halkının çoğunun etnik kimlik açısından farksız olduğunu gösterir. Bunların çoğunluğu Osmanlı devleti ve Sultan 'Abd ul-Hamid II tarafından açıktan desteklenmiştir. Sadece bir kaçı Arnavut ulusal kimliği düşüncesini açıktan propaganda etti. Bu kişiler Arnavutlar olarak biliniyordu.¹³ Bu zamanda "Arnavutların" toplam sayısı yaklaşık olarak 15.000 kişilik şehir de sadece 150 idi! Bundan başka bu "Arnavutların" çoğunluğu *bey* sınıfından gelmişti, bunların pek çoğu Batılı milliyetçilik ve sekülerizm düşüncelerine maruz kalan deniz aşırı yerlere seyahat etmişlerdi. Kendilerini Türkler olarak düşünenler aslen Arnavutluk milliyetçilerini dikkate değer düşman olarak gören sivil hizmetçiler, valiler, öğretmenler, tacirler ve zenginlerdi.¹⁴

Arnavutça konuşan Müslümanları emperyal "Türk"den "Arnavutlar" olarak bölgesel kimliğe dönüştürme mücadelesi çok şiddetliydi. Mehdi Bey Frashëri hatıralarında Güney Arnavutluk'ta yaşayan

Ortodoks Hıristiyanların Osmanlı döneminde kendilerinin Rum olduklarına inandıklarını ortaya koyar. Aynı durum Müslüman ve Katoliklerin kendilerini "Türkler" ve "Gavurlar" olarak hissettikleri İşkodra'da da geçerliydi.¹⁵ Dalliu, Cemiyet Partisinin Tiran başkanı olarak Arnavut kitapları Latin harfleriyle Tiran çocukları için çevirmeye başladığında hocalar, devlet memurları, tacirler ve zenginler tarafından kınandığını göstermektedir. İslami ruhban sınıfı üyeleri olarak hocalar Arnavutça dilinin Latin harfleriyle yazma fikrini günah olarak görmüşlerdi. İnsanlara: "Arnavut dili bizi kafir (Gavur) yapacak, insanları kendi bacılarıyla evlendirecek, camilerimizi ve Sufi localarımızı yıkacak, Kur'an'ı, orucu ve temizliği kaldıracak" diye duyurular yaptılar. Tiran caddelerinde çocuklar milliyetçilere karşı "Arnavutlara ölüm!" diye bağırıyorlardı.¹⁶ Tiran civarında yaşayan köylülere Genç Türkler tarafından Tiran'a geldiklerinde tüm "kafir Arnavutları" öldürün diye emir verildi. Bir araya geldiklerinde söylendiğine göre Refik Toptani'ye , "Efendim bize sizin Arnavut olduğunuz söylendi!" diye söylediler.¹⁷

Hafiz İbrahim Dalliu

¹² Anderson. 44 – 45

¹³ H. İbrahim Dalliu, *Patriotizma në Tiranë*

1995. fq. 21

¹⁴ A.g.e. 28

¹⁵ Mehdi Frashëri, *Problemet Shqiptare*, Liria, s.

49 – 54

¹⁶ A.g.e. 8

¹⁷ A.g.e. 33

ÇAMERIA GÜNLERİ YAKLAŞIYOR

27 Haziran Çameria Soykırım Günü

ILAN

Allti devleti muazemeji temsil ve Arnaudlëk hyqymetënën teshqilëni deruhde iden bejnel milel kontroll komisjoni bu bejannamesile junan asaqiri tarafëndan tahlije Ollënan mëhal-ler ehalisënën hissat xhe milesëne hitabidijor.

Ehaliji, Arnaudllëk huqumetënden shyphelendërmeq mak sadile qendi idaresëndeçi Eqserijetën talijete jëne haqim Ollaxhagëna da ir öte de beride bir takëm shajiallar neshër idildëgjeni kontroll komisjoni peq ala bilir. Bu ishaat fena bir arzu ve muzir bir maksadle neshër idëlmishdër. Dyvelimua-me, zaten jashamak ve terekki itmeq ve binaen alejsh uuuma musavat bahsh ollmak uzre muste kil muhtar bir hyqymet teshqilëni arzu idijorllar. Bu mak sada vusul, husumeti dahiliye ve ademi itimadiyte kabile ile deçil, anxhak umum anasirën bila tefrik muttehiden çallëshma llarile kabil ollabilexheqdër. Düveli muazama bu jeni hyqy metën rijâsetëne bir Prens intihab ve bir kaç sene için ollmak uzre bejnel milel bir kontroll komisjoni tajin ve ona bir Arnaud murehasi idhal itmishlerdër. Prens ve komisijon, Arnaud mil-letënën arzu ve ihtijaxhati mëhaliyesëni gjoz unende bullëndërmak shartile bir idare i hyqymet teshqil idexheqlerdër.

Mufid — Nadolny — Petrovic — Krajewski — Lamb — Leoni — Petriaeff.

Avlonia, Qanuni sani 1914.

Altı devlet-i muazzamayı temsil ve Arnavutluk hükümetinin teşkilini deruhde eden beynelminel (uluslar arası) kontrol komisyonu bu beyannamesi ile Yunan askerleri tarafından tahliye olunan mahaller ahalisinin hissiyat cemilesine hitap ediyor.

Ahaliyi Arnavutluk hükümetinden şüphelendirmek maksadıyla kendi idaresindeki ekseriyetin ekalliyete yine hakim olacağına dair ötede beride bir takım şayialar neşir edildiğini kontrol komisyonu pek ala bilir. Bu işaat fena bir arzu ve muzır bir maksad ile neşir edilmişlerdir. Düveli muazzama, zaten yaşamak ve terakki etmek ve binaenaleyh umuma

musavat (eşitlik) bahş olmak üzere müştakil ve muhtar bir hükümet teşkilini arzu ediyorlar. Bu maksada vusul, husumeti dahiliye ve ademi itimadiyte kabile ile deçil, ancak umum anasırın bila tefrik müttehiden çalışmaları ile kabil olabilecektir. Düveli muazzama bu yeni hükümetin riyasetine bir Prens intihab ve birkaç sene için olmak üzere beynelminel bir kontrol komisyonu tayin ve ona bir Arnavut murahası ithal etmişlerdir. Prens ve komisyon, Arnavut milletinin arzu ve -ihtiyacı mahalliyesini göz önünde bulundurmak şartı ile bir idare -i hükümet teşkil edeceklerdir.

**Müfid - Nadolny - Petrovic - Krajewski - Lamb -
Leoni - Petriaeff**

Avlonya - Kanuni Sani - 1914

ÜSKÜB'DE YAŞAYAN MÜSLÜMAN TOPLULUKLARIN DEĞERLER DÜNYASI ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR DEĞERLENDİRME

Enez İdris

7. Bölüm

Üsküp'te Yaşayan Müslüman
Toplulukların Öne Çıkan Değerleri

B) BİR DEĞER OLARAK MİLLİYETÇİLİK

Üsküp'te yaşayan Müslümanların kimlikleri konusunu incelediğimizde, farklı etnik kimliğe sahip olan Müslüman toplulukların, özellikle komünizm döneminde, kendilerini dinî kimlikleriyle ifade ettiklerini belirtmiştik. Üsküp'te dinî kimlik bir üst kimlik olarak kabul görmüş ve toplumsal bütünlüğü sağlayıcı bir rol oynamıştır. Buradaki toplulukların millî kimlik ve kültürlerine her dönemde sahip çıkıp yaşatmalarına rağmen, aralarında herhangi bir millî kimlik sorunu veya tartışması çıkmamaktadır. Yani yukarıda dinin bütünleştirici özelliğinden bahsettik. Ancak bu, milliyetin bir değer olarak görülmediği anlamına gelmez. Çünkü İslâmiyet'in özü ve milliyet duygusu aynı realitenin iki yüzü gibidir ve birbirinden ayrı olarak düşünülmesi mümkün değildir. İslâmiyet'teki birlik inancı, hürriyetseverlik değer hükmüne imkân vermesi bakımından da, millî hudutlar içinde hür yaşama ve bunun mücadelesini teşvik etme karakteri ile milliyetçiliğe hizmet etmektedir.¹⁸ İslâm dinine göre hiçbir kültürel fenomen bir başka fenomenle çatışma içinde olmamalıdır. Bu yüzden din, milliyetçiliğin yerini

alamayacağı gibi, milliyetçiliğin de dinin yerini alması söz konusu değildir.¹⁹

Peygamber'e (as) hakaret içerikli karikatür sonrası
Üsküp: Ayrım olmaksızın tüm Müslümanlar
protestodaydı. 10 Şubat 2006

Yukarıda verdiğimiz bilgilerden de anlaşılacağı gibi Üsküp'te yaşayan farklı etnik Müslüman grupların dine, milliyete göre başat bir konum vererek, ama milliyeti reddetmeksizin muazzam bir denge oluşturduklarını görmekteyiz. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Balkanlarda ortaya çıkan sorunlar ve özellikle millî devlet kurma çabaları tartışılırken, Üsküp veya genelde Makedonya Müslümanlarının böyle bir gündeminin olmaması, birliklerini ve beraberliklerini korumaları dikkat çekicidir.

Millî kimlik, tarihî tekâmül içinde millî kültür unsurlarının şekillendirdiği bir kimlik tipidir. Millî kültürün bireysel ve toplumsal planda ortaya çıkan üslubudur; kişiyi ve toplumu farklılaştıran, en geniş ifadesiyle yaşama biçimindeki –kişiyi ve topluma özgü- ortak özelliklerde kendini gösterir.²⁰

Kimlikler üzerine çalışmalar yapan araştırmacılar diğer kimlik tanımları gibi millî kimlik tanımı için de değişik tarifler yapmışlardır. Biz burada konumuza daha

¹⁸ Kurtkan, *Türk Milletinin Manevi Değerleri*, s. 61.

¹⁹ Kraja, Hafız Ali, *A Duhet Feja*, Furkan Yay., Üsküp, 1999, s. 7.

²⁰ Köseoğlu, Nevzat, *Millî Kültür ve Kimlik*, Ötügen Yay., İst., 1997, s. 24.

uygun olarak gördüğümüz ve önemli bulduğumuz Anthony D. Smith'in görüş ve tanımını vermekle yetineceğiz.

Smith'in millî kimlikle kastettiği şey, siyasi topluluktur. Siyasi bir topluluk da, topluluğun bütün fertleri için en azından belli ortak kurumların, hak ve görevlere dair tek bir yasanın varlığını ima eder. Yine topluluk mensuplarının kendilerini özdeşleyecekleri, aidiyet hissi duyacakları belli bir toplumsal mekân ve sınırları belli bir toprak parçasını akla getirmektedir.²¹

Günümüz politik arenası birbirine zıt iki sürecin paralel olarak gelişmesinin şaşkınlık ve tereddüdünü yaşamaktadır: Bir yandan ulus-üstü kimliklerin inşasını kaçınılmaz kılan bölgesel blokların oluşması, bu oluşumların ideolojisi olarak küreselleşme ve bu ideolojiye meşruiyet kazandıran çok kültürlülük söylemi; öte yandan yerelleşme, geleneğin ve etnik kimliklerin yeniden icadı süreci. Bu bağlamda, kişiler kendilerini her iki sürecin sonunda kendi öz kimliklerinden ve kültürel kimlik referanslarından uzaklaşma tehdidi ve farklılıklarla yüzleşme zorunluluğunda buldular.²²

Millî bayrak ulusçuluk akımlarının mitlerinden birini oluşturur.

²¹ Smith, Anthony D., *Millî Kimlik* (Çev. Bahadır Sina Şener), İletişim Yay., 2. Baskı, İstanbul, 1999, s. 24.

²² İnaç, a.g.e., s. 15; ayrıca bkz. Güngör, Erol, *Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik*, Ötügen Yay., İst., 2006, ss. 78-86.

1989'dan itibaren başlayan büyük değişim sürecine kadar, Makedonya'nın da bir parçası olduğu tüm eski Yugoslavya'da yegâne yetkili siyasi parti Yugoslavya Komünist Birliği partisi idi. Tek partili sistemde Makedonya'da yaşayan Müslüman toplulukların siyasete, gerek Slav kökenli topluluklar tarafından yönetilen partinin engellemelerinden dolayı, gerekse dinî hassasiyetlerden dolayı uzak durulmuştur. Çünkü komünist partisine üyelik için Ateist olma şartı vardı. Arnavut, Türk veya diğer Müslüman topluluklara mensup olup da siyasete giren kişiler zaten dinî kimliklerini yitirmiş kimseler olarak toplumdan dışlanmışlardır.

Komşu komünist ülkelerde meydana gelen olağanüstü değişikliklere paralel olarak Yugoslavya'daki siyasal değişim de hızlı bir şekilde gerçekleşmeye başladı. Yugoslavya federasyonunu oluşturan altı cumhuriyetteki komünist partiler, doğal olarak kendilerini geçmişin başarısızlıklarından ayırma girişimi içinde isimlerini değiştirirken, II. Dünya Savaşından beri ilk kez, komünist olmayan, ağırlıklı olarak ulusçu ve rakip konumda olan partilerden gelen ve gittikçe artan bir muhalefetle karşı karşıya geldiler.²³ Bu süreçte Makedonya'da Arnavutlar Demokratik Refah Partisini (PPD), Türkler ise Türk Demokrat Birliği adında bir parti kurdular. Demokrat Refah Partisi (PPD) 15 Nisan 1990 yılında Nevzat Halili tarafından kurulmuştur. Türk Demokrat Birliği ise 1 Temmuz 1990 yılında kurulmuştur Erdoğan Saraç başkanlığında kurulmuş olan bu partinin ismi 27 Hazirandaki 2. Olağanüstü kurultayda Türk Demokrat Partisine (TDP) dönüştürülmüştür. 1990 yılında serbest seçimlerin yapılmasına izin verilmesinden sonra yapılan ilk seçimlerde ulusalcı partiler tüm Yugoslavya topraklarında komünist partileri gölgede bıraktılar. 1991

²³ bk. Neziri, Reyhan, *Kalkandelen ve Civarında Dini Ve Sosyal Hayat* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), U.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 2002, s. 57

yılında Federal Yugoslavya'nın parçalanmasıyla kurulan Makedonya Cumhuriyetinde eskiden beri Makedonlarla bölgede yaşayan Arnavutlar arasında süren milliyetçi karşıtlıklar ve hatta şovenist tutumların sebebiyet verebileceği etnik gruplar arası çatışmaların yaşanmamasının bir nedeni, diğer etnik gruplara da açıkça örgütlenmelerine izin veren siyasal yumuşama idi.²⁴

1991 yılından itibaren demokratik düzenin benimsenmesiyle, uzun süre dillendirilmeyen milliyetçiliğin ve milliyetçi söylemlerin arttığı bir sürece girilmiştir. Milliyetçi duyguların körüklenmesiyle Müslüman topluluklardan farklı etnik kökene sahip olanlar arasında da birtakım sorunların ortaya çıktığını gözlemek mümkündür. Fakat bu sorunların motifi daha çok siyasidir. Müslüman topluluklar, özellikle de Arnavutlar ve Türkler arasında ekonomik, sosyal ve kültürel hayatta gördüğümüz yakın olma durumu ve işbirliğini, partiler düzeyinde siyasal hayatta da görmek mümkün değildir. Aralarında bu kopukluğun ve işbirliği eksikliğinin nedenleri sorulunca da, her iki taraf birbirlerini suçlamaktadırlar.

Osmanlı dönemi eserlerinden biri olan Kurşunlu Han'ın Katolik rahip Pjeter Bogdani adıyla anılan bir enstitüye çevrilmesi iki Müslüman halkın arasını açan vakalardandı.

1990'lı yıllardan itibaren Makedonya'da yaşayan Müslümanlarda gerek siyasi, gerekse farklı nedenlerden dolayı milliyetçiliğin sınırlı da olsa arttığını gözlemlemekteyiz. Fakat Üsküp'te ve genel olarak Makedonya'da yaşayan Müslümanların milliyetçiliğinden söz ederken kastettiğimiz şey, ırkçı milliyetçilik değildir. Burada milliyetçilik bir hak talep etme, kültürel ve ekonomik refaha kavuşma arzusu, okuma hakkının talebi olarak dillendirilmektedir. İrkçı milliyetçilik ve kendi milletini üstün görme fenomenini ancak, bu toplulukların sınırlı sayıdaki birtakım politikacı ve bilim adamlarının tartışmalarında görebilmekteyiz. Her topluluk kendi milli kimliğine bağlı olup onunla övünse de bunu bir üstünlük olarak diğerlerine karşı kullanmaları söz konusu değildir. Hatta millî kimliklerle övünmek ayıp telakki edilmektedir. Her ne kadar Müslüman topluluklar arasında bir milliyetçilik kavgası olmasa da, asırlar boyu var olagelen Makedon- Arnavut milliyetçiliği ve bu iki topluluk arasındaki düşmanlık bu süreçte körüklenmiş, 2001–2002 yılında had safhaya ulaşarak silahlı mücadeleye kadar varmıştır. Savaştan sonra bir uzlaşma yaşanmakla birlikte millî motifli tartışmalar siyasi platformda hala devam etmektedir.

Makedon ordusunun bombaladığı yerleşimlerden birisi: Sllupçani

²⁴ Neziri, aynı yer.

YANLIŞIN DÜZELTİMİNDE NEBEVİ YÖNTEMLER

M. Sâlih el-Münacid
Tercüme: Esra A. Özbeçetek

3. Bölüm

15- Yanlış yapan kişiye karşı halkın tepkisini uyandırmak

Bu yöntem sadece çok sınırlı durumlarda kullanılmalıdır. Mesela; kişinin niyeti/kastı önemli boyutta bir soruna yol açacağı zaman, kışkırtıcı durumun olumsuzluğu hatâ işleyene karşı kullanılabilir. Onun verdiği zararı önlemek için bu metottan yararlanılabilir. Hz. Peygamber^(sav), in bu metodu nasıl uyguladığına dair bir örnek aşağıda kaydedilmiştir.

Ebû Hüreyre^(ra) anlatıyor:

Bir adam Hz. Peygamber^(sav), e geldi ve komşusunu şikâyet etti. Hz. Peygamber ona: “Git ve sabretmeye çalış” tavsiyesinde bulundu. Fakat (komşunun zararları devam edince) adam iki veya üç defa daha geldi. Durum bu noktaya gelince Hz. Peygamber; “Öyleyse git ve eşyalarını evden çıkarıp sokağa koy” buyurdu. Adam gitti ve denileni yaptı. Manzarayı gören diğer insanlar ona neler olduğunu sormaya başladılar. Olanları anlattığında insanlar onu bu duruma zorlayan komşuya lânet ediyor, “Allah ona şöyle şöyle yapsın” diyorlardı. Böyle olunca çok geçmedi adamın komşusu yanına geldi ve: “Evine geri dön, artık bundan sonra benden hoşuna gitmeyecek hiçbir şey görmeyeceksin” dedi.²⁵

16- Yanlış yapan kişiye karşı, şeytanın yanında olmaktan kaçınmak

Allah Rasûlü^(sav), yanlış yaptığı için cezalandırılan kişilerin arkasından lanet okuyan kimseleri ikaz etmiş; onlardan biri, işlediği hata sebebiyle Rasûlullah

tarafından cezalandırılmasına rağmen; “O, Allah’ı ve Rasûlü’nü seviyordu” diyerek sahip çıkmıştır.²⁶

Dolayısıyla bir Müslüman hata ettiği için hemen dışlanmaz, peşinden bedduâ edilmez, daha da kötüleşmesi için şeytana yardım edilmez. Sonraki hayatı için hayır niyaz edilir.

17- Yanlış bir davranış sergileyecek olan kişiye, yolun başında iken dur demek. Onun yanlış devamını önlemek.

Bir kimsenin, daha işin başındayken yanlış fiilini durdurmak çok önemlidir.

Hz. Ömer’in şöyle dediği rivayet edilir: “Babamın üstüne...” diyerek yemin edeceken Allah Rasûlü^(sav): “*Dur! Allah’tan başkası üzerine yemin eden kimse şirke düşmüş olur*” buyurdu.²⁷

Ebû Dâvud *Sünen*’inde Abdullah İbn Bişr^(ra), den şunları rivayet eder: Resulullah^(sav) Cuma günü mescidde hutbe verirken, insanları rahatsız ederek ön saflara ilerlemeye çalışan bir adama hitaben; “*Olduğun yere otur! Rahatsızlığa sebep oluyorsun*” dedi.

Tirmizî, İbn Ömer’in^(ra) şöyle dediğini kaydetmiştir: Adamın biri, Peygamber^(sav), in önünde geçirdi. Efendimiz şöyle buyurdu: “*Bizden uzak dur! Dünyada midesini tıka basa dolduranlar, hesap günü en uzun süre aç olarak kalanlar olacaktır.*”²⁸

Bu hadîsler, yanlış yapan kişiyi durdurmak için doğrudan bir ricada bulunulmasını göstermektedir.

18- Yanlış davranan kişiye, nasıl davranması gerektiğini açıklamak

Peygamberimiz^(sav) bunu çok sayıda değişik yolla yapmıştır.

* Bir kimsenin yanlışına dikkat çekmek, onun kendisini düzeltmesini sağlayabilir.

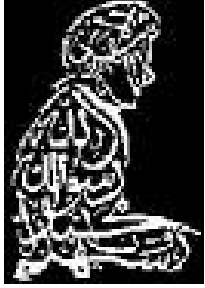
²⁶ *Sahih-i Buhârî*, (Bak: İbn Hacer, *Fethu'l-Bârî*, 6251)

²⁷ Ahmed, *Müsned*, I, 47

²⁸ Tirmizî, *Sünen*, Hadis nr. 2778

²⁵ Ebû Dâvud, Edeb 132 (5153)

Ebu Saîd el-Hudrî^(ra) şöyle rivayet etmiştir: Bir defasında Allah Rasûlü^(sav) mescidden içeri girdi. Mescidin ortasında oturmuş, parmaklarını birbirine geçirmiş, kendi kendine konuşan bir adam gördü. Efendimiz ona işarette bulundu ama adam fark etmedi. Bunun üzerine Ebu Saîd'e döndü ve şöyle dedi: "Sizden biri mescidde parmaklarını birbirine geçirmesin; bu şeytandandır. Siz, mescidde olduğunuz müddetçe namazda sayılırsınız."²⁹

* Mümkünse, kişinin yanlış yaptığı şeyi doğru bir şekilde tekrar yapması istenebilir.

Ebu Hureyre^(ra) şöyle rivayet etmiştir: Allah Rasûlü^(sav) mescidin uzak bir köşesinde oturuyorken içeri bir adam girdi; namaz kıldı, sonra da Rasûlullah'a gelerek selam verdi. Rasûlullah, "Ve aleyküm selam. Geri dön ve namaz kıl; çünkü sen namaz kılmadın" buyurdu. Adam tekrar namaz kıldı ve tekrar Rasûlullah'a gelerek selam verdi. O da: "Ve aleyküm selam. Geri dön ve namaz kıl; çünkü sen namaz kılmadın" buyurdu. Adam tekrar namaz kıldı ve tekrar Rasûlullah'a gelerek selam verdi. Efendimiz yine: "Ve aleyküm selam. Geri dön ve namaz kıl; çünkü sen namaz kılmadın" buyurdu. Bunun üzerine adam: "Bana öğret ya Rasulallah" dedi. Rasûlullah şöyle buyurdu: "Namaz için kalktığında abdestini kâmil bir şekilde al. Kibleye yönel, tekbir al, Kur'ân'dan sana kolay geleni oku. Sonra rukû için belini tam olarak eğ, rükûdan doğrulduğunda sırtını tam olarak doğrult, sonra secdeye tam olarak kapan, secdeden tam olarak doğrulup otur, sonra tekrar secdeye

kapan... Namazlarının tamamında böylece hareket et."³⁰

Şunu da belirtmeliyiz ki; Rasûlullah^(sav), doğruyu öğretmek için çevresindeki insanların hareketlerine dikkat ederdi. Müslim'in *Sahîh*'ine göre Câbir^(ra) şöyle rivayet etmiştir: Ömer^(ra) bana şunu söyledi: Bir adam Rasûlullah'a^(sav) gelmişti. Efendimiz, onun abdest almış fakat ayaklarının üzerinde tırnak kadar bir yeri yıkamadan bırakmış olduğunu görünce derhal müdâhale etti: "Git abdestini güzel al!" Adam gidip yeniden abdest aldı, sonra namazını kıldı.³¹

Üçüncü örneğimizi ise Tirmizî, Kelede İbn Hanbel^(ra), den nakletmektedir: Safvân İbn Ümeyye^(ra)³² benimle, Rasûlullah'a^(sav) süt, ağız³³ ve bir miktar salatalık gönderdi. Aleyhissalatu vesselam o sırada Mekke'nin yukarısında idi. İzin istemeden, selam vermeden huzuruna girdim. Bana: "Dön, 'Esselamu aleyküm, gireyim mi?' diye izin iste!" buyurdu. Ben de öyle yaptım."³⁴

* Kişiden yanlışını mümkün mertebe düzeltmesi istenebilir.

Buhârî, İbn Abbas^(ra), tan şöyle rivayet etmiştir: Rasûlullah^(sav) şöyle buyurdu: "*Mahremi olmadıkça bir kadın hiçbir erkekle yalnız başına kalmamalıdır.*" Adamını biri kalktı ve şöyle dedi: "Ey Allah'ın Rasûlü! Ben seferdeyken karım tek başına hacca gitti." Rasûlullah ona; "Yetiş ve karınla birlikte hacce" buyurdu.³⁵

³⁰ Buhârî'den, İbn Hacer, *Fethu'l-Bârî*, 6251. Ayrıca bkz. Nesâî, *Sünen*, Hadis nr. 1008.

Bu hadisten anlıyoruz ki, Allah Rasûlü'nün namaz konusunda kendisini uyardığı bu kişi namazın tadil-i erkanına riâyet etmiyor. Bir başka ifadeyle, kıyamın, rükûnun, secdenin, oturuşların... hakkını vermiyor. Olması gereken o rükûnü edâ ederken bütün azaların o rükne uygun olacak şekilde yerini alması, omurgaların ve kasların son noktaya gelerek yerini alması ve sakinleşmesidir. Bu vâciptir ve dikkat edilmesi gereken, ibadete gerçek anlamını veren ve kişiyi huşûya sevkeden bir özelliktir. Allah Rasûlü'nün o günden dikkat çektiği bu hatayı, dış etkilerin de tesiriyle fazlasıyla günümüzde de görüyoruz.

³¹ Müslim, Tahâret 31 (243); Ebû Dâvud, Tahâret 67 (171)

³² Kelede ile Safvân anne bir kardeştiler.

³³ Ağız: Yavru doğduktan sonra ilk gelen süte verilen isimdir. Sonraki sütlerden çok farklı özelliklere sahiptir.

³⁴ Tirmizî, İsti'zan 18 (2711); Ebû Dâvud, Edeb 137 (5176)

³⁵ *Fethu'l-Bârî*, 5233

²⁹ Ahmed, *Müsned*, III, 54; Heysemî, *Mecmau'z-zevaid*, II, 25

* Yanlışın sonuçları doğru bir şekilde açıklanabilir.

Nesâî *Sünen*'inde Abdullah İbn Amr^(ra)'tan şöyle rivayet etmiştir: Bir adam Rasûlullah'a^(sav) geldi ve şöyle dedi: "Anababamı dahi ağlar halde bırakıp sana biat etmeye ve seninle birlikte hicret etmeye geldim." Rasûlullah şöyle buyurdu: "Geri dön ve onları ağlattığın gibi güldür."³⁶

* Yanlış (günah) için kefâret.

Bazı yanlışlar düzeltilemez ya da değiştirilemez ise İslâm Dîni o yanlışın belli bir oranda tamiri için değişik çözüm yolları sunuyor. Bu yollardan birisi de - farklı uygulama alanları olan- kefârettir. Mesela "yemin kefâreti", yerine getirilmemiş bir yemin sebebiyle yapılır. Ayrıca "zihar kefâreti", "adam öldürme kefâreti", "Ramazan'da kişinin hanımıyla oruçlu iken cinsel ilişkide bulunmasının gerektirdiği kefâret" gibi başka kefâretler de vardır.

19- Davranışın sadece yanlış olan kısmını belirtmek

Bir kimsenin söylediği ya da yaptığı şeyin tamamının yanlış olmadığı durumlar olabilir. Böylesi durumlarda sadece yanlış olan kısım doğru olandan ayırt edilmeli; söylenen şeyin ya da yapılan işin tamamı eleştirilmemelidir.

Buhârî'nin *Sahîh*'inde şöyle nakledilir. Rubeyyi' Bint Muavviz İbn Afrâ der ki: Rasûlullah^(sav) geldi, içeri girdi, yatağının üzerine oturdu. Bizim bazı genç kızlarımız def çalmaya ve Bedir'de şehid edilen atalarımıza methiyeler dolu şarkılar söylemeye başladılar. Onlardan birisi şarkının bir yerinde, "Aranızda, geleceği bilen bir Peygamber var" dedi. Rasûlullah

hemen şöyle buyurdu: "Böyle demeyin. Daha önce söylediğiniz gibi söyleyin."³⁷

İbn Mâce'nin rivâyetine göre Rasûlullah şöyle buyurdu: "Böyle deme! Allah'tan başka kimse geleceği bilmez."³⁸

Hiç şüphe yok ki bu tarz bir davranış, kişiye, adâletli bir şekilde davranıldığı, doğruların kabul gördüğü ve sadece yanlışlarının belirlenip düzeltildiği mesajını verir. Böylece tavsiyeleri daha istekli bir şekilde kabul eder.

Bazı kimseler, olması gerekenin aksi bir davranış sergileyerek, yapılan yanlış karşısında öfkeye kapılır, iyiyi kötüden ayırt etmeden, yapılan her şeyi kötü ilân eder bir konuma düşecek şekilde bütüne karşı tavır alırlar. Bunlar, yanlış düzeltirken aşırıya gidenlerdir. Oysa bu durum, yanlış yapan kişinin söylenenlerin bütününe reddetmesine, tavsiyeleri hepten kabul etmemesine yol açar.

20- Yanlış düzeltirken, kişilik haklarını gözetmek

Müslim *Sahîh*'inde şöyle nakleder: Avf İbn Malik el-Eşcaî^(ra) anlatıyor:

Mûte gazvesine Zeyd İbn Harise^(ra) ile birlikte çıktım. Bana Yemenli bir asker refakat ediyordu. Bu askerin üzerinde silah olarak sadece bir kılıcı vardı. Müslümanlardan biri bir deve kesti. Yemenli, ondan derinin bir parçasını istedi, o da verdi. Bu deriden Yemenli kendisine bir tür kalkan yaptı. Yolumuza devam ederken bir Bizans birliğiyle karşılaştık. Bizanslıların arasında, üzerinde müzehheb (altın işlemeli) eğer taşıyan kır bir at üzerinde bir süvârî vardı. Adamın silahı da altın işlemeliydi. Bizanslı silahşör Müslümanlara karşı şiddetle saldırılarda bulunmaya başladı. Yemenli de onu takibe almıştı. Çok geçmeden Bizanslı ona doğru yaklaştı. Yemenli onun çevresinde dönerken birden atılarak kılıcıyla atın ayaklarını yaraladı ve süvariye yere düşürdü. Peşinden de hemen üzerine atılıp kılıcıyla onu öldürdü. Daha sonra da atının

³⁶ Bkz. Heysemî, *Mecmau'z-zevaid*, VII, 143

³⁷ *Fethu'l-Bârî*, 5147; Tirmizî, *Sünen*, Hadis nr. 1090

³⁸ İbn Mâce, *Sünen*, Hadis nr. 1839

binek ve koşum takımlarıyla birlikte silahlarını aldı.

Allah Teâla Müslümanlara zafer müyesser edince, Halid İbn Velid^(ra) Yemenliye birini göndererek öldürdüğü kimsenin el koyduğu eşyalarından bazısını ondan geri aldı.

Avf der ki: Ben Hâlid'in yanına gelerek, kendisine; "Bilmiyor musun, Rasûlullah, ikili çatışmada düşmanı öldüren kişinin, o düşmanın şahsî eşyalarını ganimet olarak almaya hak kazandığına hükmetmiş, selebin öldürene ait olduğunu söylemiştir," dedim. Hâlid; "Elbette biliyorum. Fakat bunun aldıkları gözüme çok geldi!" dedi. Ben de; "Ya bunu adama geri verirsin, ya da durumu Aleyhissalatu vessalam'a haber veririm!" dedim. Bu sözüme rağmen Hâlid, geri vermeye yanaşmadı.

Avf^(ra) anlatmaya şöyle devam eder: Rasûlullah^(sav)'ın huzurunda bir araya gelince, ben Yemenli ile Hâlid'in yaptıkları şeyleri anlattım. Rasûlullah^(sav) Hâlide; "Ey Hâlid niye böyle yaptın?" diye sordu. Hâlid de; "Bu mallar gözüme çok göründü!"³⁹ dedi. Aleyhissalatu vessalam: "Ondan ne aldı isen geri ver!" dedi. Ben; "Ey Hâlid! Nasıl? Gördün mü!/? Ben sana ne yapman gerektiğini söylememiş miydim?" dedim. Rasûlullah; "Bu da ne demek oluyor?" buyurdu. Ben de anlattım. Bunun üzerine Rasûlullah öfkelendi ve; "Ey Hâlid, ona geri verme! Siz benim komutanlarımı niye rahat bırakmıyorsunuz!/? Sizin ile komutanlarımın misali; deve veya koyunlar ile onları gütmek, sulama vakti gelince de su havzasına götürmek için tutulan çobanın misaline benzer. Sürü gelir su havzasına girer; temiz suyu içer, girip çıkarken de suyu bulandırır. Çobana da bulanık su kalır. Temizi size, bulanığı komutanlarıma öyle mi?"⁴⁰

³⁹ Hâlid^(ra) bu sözleyle bir kişiye ganimetten bir kişinin payına düşen bu miktarın çokluğuna dikkat çekerek, belli bir oranda diğer mücâhidleri de buna ortak etmek istemişti. İşlemeli, altun, gümüş ve değerli taşlarla donatılmış eğer ve koşum takımları, kılıç, kalkan, kılıç kını ve diğer şahsî eşyasıyla bu kişi yürüyen bir hazîne gibiydi. Hâlid, bir hazîne sayılacak bu kadar eşyanın mücâhidlerden tek kişiye ait olmasını uygun bulmamıştı.

⁴⁰ Müslim, Cihad 44-45 (1753-54); Ebu Davud, Cihad 148 (2719-20)

Şunu belirtmeliyiz ki; Halid içtihadında bir hatâ yapmış, Rasûlullah da selebin (öldürülen kişinin şahsî eşyalarının), hak sahibine verilmesi gerektiğini vurgulayarak meseleyi açıklığa kavuşturmuştu. Fakat Avf^(ra)'ın Halid^(ra)'i –bir rivayete göre; hırkasından çekiştirerek- söylediği sözlerle iğnelemesi ve ona karşı alaycı tavır takınması, Rasûlullah'ı bu sefer de Halid'in şahsiyetini korumak için Avf'ın yanlışını düzeltmeye sevk etmiştir.

Diğer taraftan şöyle bir soru gündeme gelebilir: "Peki Yemenli asker gerçekten hak sahibi ise onun geri kalan hakkı ne oldu?"

İmam Nevevî bu soruya, her ikisi de kabul edilebilir iki farklı cevap vermektedir:

1- Rasûlullah'ın; "Ey Hâlid, ona geri verme!..." sözü, nihâî söz değil; Avf'ın saygısızca davranışına tavir için söylenmiş bir sözdür. Adama payı daha sonra verilecektir.

2- Yemenli adamın gönlü edildikten ve rızası alındıktan sonra bu pay diğer Müslümanlara da dağıtılacaktı.⁴¹

Yanlış yapan kişinin saygınlığının korunmasıyla ilgili diğer bir rivayet ise İmam Ahmed İbn Hanbel'in *Müsned*'inde Ebu't-Tufeyl Âmir İbn Vâsıla'dan nakledilir:

Bir adam, bir grup insanın önünden geçiyordu. Geçerken onlara selam verdi; selamını aldılar. Fakat onlardan biri, adam gittikten sonra; "Allah biliyor ya, şu adamdan hiç hoşlanmıyorum," dedi. Diğerleri ona karşılık verdi: "Ne kadar çirkin bir söz söyledin! Adama bu sözünü söyleyeceğiz. Kalk ey filanca, o adama şu söylenenleri aktar." Bu sözcü, adama yetişip hadiseyi anlattı. Adam Rasûlullah'ın yanına gitti ve olan biteni aktardı: Rasûlullah'a; "Ey Allah'ın Rasûlü! Lütfen o kimseyi çağirt ve benden niye hoşlanmadığını sor, n'olur?" diye ricâda bulundu. Rasûlullah adamı getirtti. Hakkında söylenenleri itiraf edip

⁴¹ Fethu'r-Rabbânî, XIV, 84

kabullenen adama Rasûlullah; “Niye ondan hoşlanmıyorsun?” diye sordu. O da:

- Ben onun komşusuyum ve onu çok iyi tanıyorum. Allah şahit ki, onu evinde namaz kılarırken görmediğim⁴² gibi farz namazın dışında nafilelerle meşgulken de görmedim,” diye cevap verdi. Sonra konuşma şöyle devam etti:

- Ey Allah’ın Rasûlü! N’olur ona sor; benim hiçbir farz namazı terk ettiğimi, abdesti baştan savma aldığımı, doğru dürüst almadığımı ya da rükû ve secdeyi düzgün yapmadığımı hiç görmüş mü?

- Hayır görmedim. Fakat Allah biliyor ki, durumu iyi olsun, kötü olsun herkesin tuttuğu Ramazan ayı orucu dışında hiç oruç tuttuğunu görmedim.

- Ey Allah’ın Rasûlü! N’olur ona sor; beni Ramazan ayı boyunca hiç oruçsuz, ya da orucumu geçersiz kılacak bir şey yaparken görmüş mü?

- Hayır görmedim. Fakat Allah biliyor ki, az veya çok herkesin verdiği zekâtın haricinde muhtaçlara veya Allah rızâsı için bir başka yere infak ettiğini de hiç görmedim.

- Ey Allah’ın Rasûlü! N’olur ona sor; hiç zekâtımın bir kısmını kendime saklamış mıyım? Veya zekât isteyen birini hiç geri çevirmiş miyim?

- Hayır.

Bunun üzerine Rasûlullah^(sav), arkadan konuşan adama şöyle dedi: “Doğrusunu Allah bilir ya, galiba o kardeşin senden daha hayırlı.”⁴³

Bir insanın, yanlışla düşünüp pişman olduktan ve kendisini düzelttikten sonra toplumda tekrar itibar görmesi çok önemlidir. Çünkü ancak bu şekilde doğru istikamette kalabilir ve insanların arasında normal yaşamına devam edebilir. İşte bir örnek:

Âişe^(ra) anlatıyor: Hırsızlık yapan Mahzumlu kadının durumu Kureyşlileri

fazlasıyla üzdü. “Bu kadın hakkında Rasûlullah^(sav) nezdinde kim müessir bir şefaatte bulunabilir?” diye adam aradılar. Bazıları; “Bu işe, sadece Rasûlullah’ın çok sevdiği Üsâme İbn Zeyd^(ra) cür’et edebilir” dediler. Israr üzerine Üsâme huzura çıkarak, Rasûlullah’tan şefaate talebinde bulundu. Efendimiz ona; “Allah’ın hududundan bir hadd hususunda şefaate mi talep ediyorsun?!” diye çıkıştı. Sonra kalkıp cemaate şöyle hitabetti: “Sizden öncekileri helâk eden şey şudur: İçlerinden makam, mevkî, mal sahibi ve soylu birisi hırsızlık yaptı mı onu terk eder cezalandırmazlardı. Kimsesiz zayıf birisi hırsızlık yapınca da derhal ona hadd tatbik ederlerdi. Allah’a yemin olsun ki; Muhammed’in kızı Fatıma hırsızlık yapmış olsa, kesinlikle onun da elini keserdim.” Âişe^(ra) şöyle demiştir: Eli kesilen bu kadın, daha sonraları tam bir tevbe etti ve evlendi. Benimle görüşmeye gelip-gitmeye başladı. Ben de ondan ihtiyaçlarını öğrenir, bunları Rasûlullah’a anlatırdım.⁴⁴

21- Yanlışın ortaklaşa yapıldığı durumlarda her iki tarafı da muhatap alarak adil davranmak

Eğer yanlışlık ortaklaşa yapılmışsa veya karşılıklı işlenen bir hatada her iki tarafın da hatada payı varsa Rasûlullah^(sav), her iki tarafa âdilce davranır, hatalarını ve doğrularını hatırlatırdı. (Devam edecek)

⁴² Bilindiği gibi o devirde Medîne’de oturan herkes çok ciddi bir mazeret olmadıkça farz namazları hep Allah Rasûlü’nün mescidinde cemaatle kılarlardı. Evlerde daha çok sünnet ve diğer nafile namazlar kılmırdı. Nitekim Allah Rasûlü’nün; “Evlerinizi kabirlere çevirmeyiniz” diyerek evlerde nafile namaz kılmaya ve böylece evleri ihya etmeye teşviki vardır. Burada görülmeyen namazdan kasıt da nafile namazdır.

⁴³ *Müsned*, V, 455

⁴⁴ Müslim, Hudud 8 (1688). Ayrıca bkz. Buhârî, Hudud 11, 12, 14

*Geçmiş zaman olur ki!..
Kruja - 1919*

Mirac Gecenizi tebrik eder özgür Kudüs'e
ulaştıran yolda bir vesile olmasını niyaz
ederiz

www.muslimanarnavutluk.com

"Müslüman Arnavutluk'un Haftalık Bülteni Muştı" hiçbir ticari gaye gütmeyiz ve sadece elektronik ortamda yayımlanır. Yayımlanan yazıların müellifleri tarafından saklı tutulan hakları dikkate alınmak kaydıyla yazı ve sair materyal iktibas edilebilir.